

Carita Paradis, Steven Jones, M. Lynn Murphy i Caroline Willners, *Antonyms in English: Construals, Constructions and Canonicity*
Cambridge University Press, 2012.

Istraživanja značenjskih odnosa u jezicima od izrazite su važnosti za razumijevanje općenitog funkcioniranja jezika, sveza među elementima koji ga sačinjavaju te načina na koje se ti elementi ostvaruju u jezičnoj uporabi. Kao jedan od temeljnih značenjskih odnosa u jezicima svijeta antonimija nam može uvelike rasvijetliti načine na koje učimo, spoznajemo svijet koji nas okružuje i konstruiramo vlastito znanje o tome svijetu. Autori su ove knjige upravo u težnji da objasne ovaj izrazito kompleksan značenjski odnos sabrali istraživanja iz različitih lingvističkih disciplina – psiholingvistike i korpusne lingvistike – kako bi ponudili jednu moguću teorijsku sliku odnosa suprotnosti u jeziku, njihova položaja u umu govornika i ostvarenja u kontekstu samoga govora. Prva su im poslužila kao dokaz za određene modele organizacije znanja u mentalnom leksikonu ili protiv njih, a druga su omogućila pretraživanje, definiranje i grupiranje velikoga broja parova riječi suprotnih značenja. Ovdje zastupljene teorijske postavke temelje se na pojedinačnim i zajedničkim istraživanjima. Autori naglašavaju da cilj knjige nije samo ponuditi teorijsku sliku antonimije u engleskome jeziku nego i prikazati mogućnosti daljnjega istraživanja odnosa suprotnosti u svrhu napretka jezičnih tehnologija i leksikografije.

Knjiga je podijeljena na osam cjelina, svaka od kojih je razrađena u nekoliko poglavlja. Svaka cjelina čitatelju nastoji približiti jedno pitanje o antonimiji putem postojećih teorija i objašnjenja, predstaviti nova istraživanja i njihove rezultate te ponuditi neke implikacije tih istraživanja za teorije o antonimiji.

U uvodnome poglavlju autori iznose ciljeve, razloge i objašnjenja teme koje su se prihvatili, zatim prelaze na istraživanja, a završavaju s teorijskim postavkama.

Prva cjelina, naslovljena *Antonymy and antonyms*, čitatelja uvodi u temu postavljanjem ključnih pitanja o potrebi i važnosti izučavanja antonimije. Autori ovdje naglašavaju da je njihov cilj premostiti ponore između teorije i empirije, približiti ono što smatramo ukotvljenim antonimnim parovima onima koji su kreativniji te na temelju različitih tekstnih i psiholingvističkih dokaza izgraditi teorijsku sliku odnosa suprotnosti odgovarajući na pitanja kako su antonimni parovi značenjski i kontekstualno određeni te kako su pohranjeni u umu govornika. Ostatak cjeline svodi se na pregled postojećih značajnijih teorija i objašnjenja odnosa suprotnosti, od Aristotela, preko strukturalizma, do današnjih pogleda, ali i vlastitih modela – *Relation by Contrast* (Murphy, 2003.) i *Cognitive Construal Approach* (Croft i Cruse, 2004. i Paradis, 2010.). Važno je napomenuti da autori u ovoj cjelini definiraju terminologiju kojom će se koristiti u knjizi. Također, iznose teorijski model na temelju kojega su definirali antonimiju, tzv. *Relation by Contrast*, koji je osmislila Murphy (2003.). Taj mo-

del definira antonime kao parove metaleksema u kontrastu, tj. naglasak stavlja na prirodu kontrasta između elemenata para, a ne na njihovu reprezentaciju u leksikonu. Drugim riječima, ono što je ključ suprotnosti u parovima antonima zapravo je konceptualno znanje o leksemima u paru, a ne samo poznavanje značenja leksema reprezentiranoga u vokabularu. Druga cjelina (*Antonyms in context*) donosi pregled stupnja do kojega se antonimi zajedno javljaju u određenom kontekstu. To se temelji na korpusnim istraživanjima koja daju uvid u neke zanimljive funkcije koje antonimi imaju u diskursu. Treća cjelina (*Antonyms and canonicity*) prikazuje neke sintaktičke okvire unutar kojih antonimi obnašaju svoje diskursne funkcije, što, prema tvrdnjama autora, može poslužiti u definiranju određenih antonimnih parova kao kanonskih. Te su pretpostavke donekle potkrijepljene psiholingvističkim istraživanjima. U četvrtoj se cjelini autori bave učenjem odnosa suprotnosti u sklopu učenja materinskoga jezika te daju nekoliko primjera uporabe antonima kod djece. Peto poglavlje osvrće se na razlike između fenomena antonimije i negacije u jeziku te načina na koji antonimi mogu utjecati na razumijevanje negacije. U šestoj cjelini autori predlažu način interpretacije antonimije kroz okvir konstrukcijskih gramatika, a u sedmoj iznose vlastitu metodu konstrukcije antonimnih parova kao dinamičnih značenjskih odnosa – *Lexical Meaning as Ontologies and Construals* (kratko LOC). Osmo cjelina autorima služi kao prostor za osvrt na vlastite pretpostavke i tvrdnje te za prijedlog daljnjih mogućnosti razvijanja teorije o antonimiji kroz suvremene istraživačke metode, kao i za isticanje važnosti koju bi takva buduća istraživanja mogla imati u pridonosa ukupnom razumijevanju antonimije ne samo kao jezičnoga fenomena nego i kao kognitivno utemeljenog mehanizma konstrukcije znanja o svijetu koji nas okružuje.

Zahvaljujući ovako jasnoj podjeli knjige na teorijske postavke, metodološki okvir istraživanja te rezultate ispitivanja i njihove implikacije na daljnju izgradnju teorije, čitatelj dobiva sliku antonimije iz perspektive značenjskih, leksičkih i tekstnih pogleda koji zajedno tvore teorijsku perspektivu kognitivne uvjetovanosti fenomena značenjskih odnosa suprotnosti. Autori kreću od pretpostavke da bilo koji par riječi može u jezičnoj uporabi biti konstruiran kao antonimni par, ovisno o zadatostima konteksta. Kroz sva poglavlja osobita se važnost daje tzv. kanonskim parovima antonima – parovima čija je kontrastivnost postala konvencionalizirana kroz jezičnu uporabu. Autori pritom ističu da je, s obzirom na dosadašnja istraživanja, antonimija jedini značenjski odnos u kojemu se može odrediti kanon ili kanonski parovi. Autori u svakome poglavlju koje se bavi određenim aspektom ove teme prikazuju rezultate empirijskih istraživanja na temelju kojih iznose svoje tvrdnje. Stoga možemo reći da je ova knjiga zamišljena kao pragmatički utemeljen pristup antonimiji i načinima na koje se ona javlja u govoru i tekstu, uz šire implikacije antonimije u konstrukciji ljudskoga znanja, učenja jezika, leksikografije i kontrastivne jezične analize. Svoj odabir teorijskoga okvira kognitivne lingvistike autori objašnjavaju činjenicom da je takav pristup temi značenjskih odnosa u jeziku općenito utemeljen u videnju primarnih značenjskih odnosa kao odnosa među konstrukcijama značenja, a ne između pojedinih leksema. S obzirom na to da

je većina istraživanja antonimije unutar okvira kognitivne lingvistike provedena na pridjevima, što autori objašnjavaju uz brojne korpusne podatke, njihov model istraživanja antonimije ne temelji se na određenoj vrsti riječi, nego obuhvaća sve vrste leksema koji u određenom kontekstu jezične uporabe ostvaruju suprotno značenje. Svoj model autori nazivaju *Lexical Meaning as Ontologies and Construals* (kratko LOC), a s pomoću njega istražuju shematičnu stranu antonimije kao konstrukcije značenja kroz usporedbu koncepata u pozadini leksema ostvarenu u kontekstu jezične uporabe.

Na kraju možemo zaključiti da ova knjiga, unatoč svojoj prividnoj sažetosti, nudi široku perspektivu istraživanja antonimnih odnosa u engleskome jeziku. Ono što je možda njezin najznačajniji doprinos jest objedinjavanje teorije i različitih vrlo detaljno razrađenih metodoloških postupaka istraživanja ovog jezičnog fenomena, koji se uz određene minimalne modifikacije mogu dalje primijeniti na drugim sličnim jezicima svijeta. Knjiga možda ne nudi sveobuhvatnu i nepokolebljivu definiciju antonimije kao značenjskoga odnosa, ali to joj vjerojatno nije niti cilj. Autori ovdje nude okvir za definiciju antonimije koji se dalje može ispunjavati rezultatima novih istraživanja i promišljanja – naravno, unutar teorijskoga okvira koji su ovdje zadali.

Janja Čulig